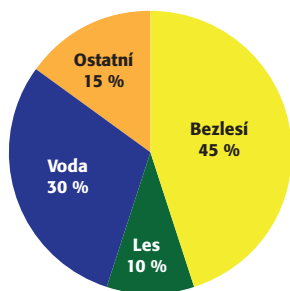

Národní programy

Ministerstva životního prostředí pro ochranu přírody a krajiny v roce 2009

Bohumil Fišer, Petr Kostečka, Jiří Klápště

Vsouladu s Optimalizací národních dotačních programů pro ochranu přírody a krajiny, která byla schválena v polovině roku 2008 poradou vedení Ministerstva životního prostředí (více v článku *Budoucnost dotačních programů*, Ochrana přírody č. 2/2009, str. 7–10) byly v roce 2009 zrušeny dva národní dotační programy – Program péče o urbanizované prostředí a Program stabilizace lesa v Jizerských horách a na Ještědu. U Programu revitalizace říčních systémů byl v roce 2009 pozastaven příjem žádostí a v následujících letech budou dokončeny pouze již podané žádosti. V souvislosti s povodněmi, které v roce 2009 postihly Ústecký, Jihočeský, Olomoucký a Jihomoravský kraj, byl ke konci roku 2009 připraven ke schválení nový podprogram Státní podpora Ministerstva životního prostředí při obnově území postiženého povodní v roce 2009 v rámci Programu revitalizace říčních systémů. Podprogram byl spuštěn v prvním čtvrtletí roku 2010. V červenci 2009 spustilo ministerstvo nový program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (více v článku *Program Obnova přirozených funkcí krajiny*, Ochrana přírody č. 4/2009, str. 6–7). Z předcházejícího období pak pokračoval v téměř nezměněné podobě podprogram Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích, který je součástí programu Rozvoj a obnova materiálně technické základny systému řízení Ministerstva životního prostředí, a upravený Program péče o krajinu.

Graf 1 Podíl čerpání finančních prostředků z POPFK v roce 2009 podle oblastí za AOPK ČR

Tabulka 1 Přídělení finančních prostředků v rámci POPFK v roce 2009

Žadatel	Oblast podpory	Finanční prostředky v Kč
AOPK ČR (zejména podprogramy 115 162 a 115 167)	Bezlesí	6 420 000
	Les	1 330 000
	Voda	6 150 000
	Ostatní (studie, značení ZCHÚ)	3 950 000
Národní parky		7 800 000
Celkem AOPK ČR + NP		25 650 000
Ostatní žadatelé (podprogramy 115 164-6)	Bezlesí	5 290 000
	Les	1 340 000
	Voda	1 890 000
Celkem ostatní		8 520 000

Box 1

Výsadba stanovištně původních dřevin v CHKO Broumovsko

Michal Jelínek

V důsledku dlouhodobé historické zátěže imisemi, a s tím související acidifikací půdy, větrnou kalamitou a následnou kůrovcovou gradací, došlo k odlesnění vrcholové partie Ruprechtického Špičáku a vrchu Široký v Javořích horách (CHKO Broumovsko). Za účelem zalesnění vzniklých holin stanovištně původními dřevinami přirozené skladby došlo v roce 2009 na základě čerpání finančních prostředků z programu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny k výsadbě buku lesního (*Fagus sylvatica*) – 16 800 ks, jeřábu ptačího (*Sorbus aucuparia*) – 1 900 ks a smrku ztepilého (*Picea abies*) – 3 500 ks. Jako ochrana výsadb dřevin před okusem zvěří byla provedena výstavba oplocenek o celkové délce téměř 2 700 m. Celkové náklady na realizaci opatření činily 841 289 Kč, žadatelem byla AOPK ČR.

Skupinová ochrana provedených výsadb dřevin před zvěří

Foto P. Kuna

Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny

Nový program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK) nahradil Program revitalizace říčních systémů a tím, že „vylezl na souš“ doplnil stávající Program péče o krajinu a podprogram Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích. Zaměření a cíle programu jsme blíže popsali již v *Ochráně přírody* v č. 4/2009, str. 6–7. Snad jen připomeneme, že po dobu trvání Operačního programu Životní prostředí (tj. do roku 2013) jsou u většiny opatření stanoveny finanční limity a na celý program je vyčleněno omezené množství finančních prostředků.

Celkově vyčleněné finanční prostředky z programu POPFK v roce 2009 činily 34 170 000 korun; blíže viz tabulka 1 a graf 1. (Příklad realizovaného opatření je uveden v boxu 1.)

Podprogram Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích

V podprogramu Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích (MaS) se v jeho nastavení oproti předcházejícím letům nic výrazně nezměnilo. Podprogram slouží k zajištění povinností vlastníka a k realizaci opatření vyplývajících ze schválených plánů péče na pozemcích ve vlastnictví státu s příslušností hospodaření pro AOPK ČR, správy NP nebo Správu jeskyní ČR. Graf 2 uvádí přehled čerpání finančních prostředků v jednotlivých letech od roku 2003. Následná tabulka porovnává objem finančních prostředků alokovaných v posledních třech letech pro AOPK ČR. (Konkrétní příklad opatření, realizovaného AOPK ČR v roce 2009, uvádí box 2.)

Program péče o krajinu

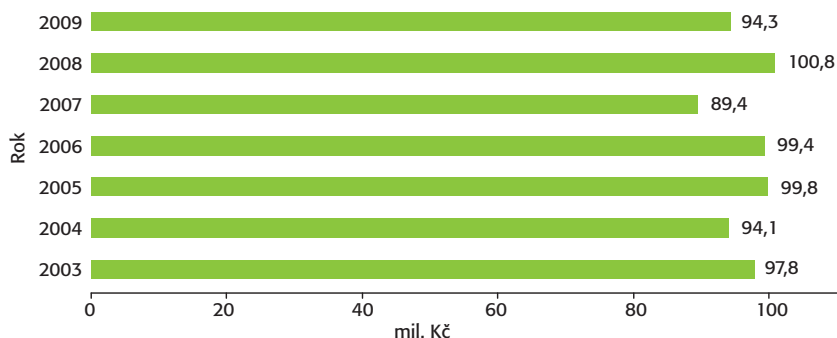
V roce 2009 doznal Program péče o krajinu (PPK) výraznějších změn. Byla schválena směrnice MŽP č. 3/2009 na tři roky, tedy do roku 2011, oproti dřívějším jednoletým směrnicím. Program je nově členěn na tři podprogramy:

- Podprogram pro naplňování opatření vyplývajících z plánů péče o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany ptačích oblastí a evropsky významných lokalit (dále „management ZCHÚ“);
- Podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí (dále „volná krajina“);
- Podprogram pro zabezpečení péče o ohrožené a handicapované živočichy (dále „stanice pro handicap“).

Management ZCHÚ zůstal oproti předcházejícím letům nezměněn. Ve volné krajině bylo nově zavedeno vyhlášení výzev

Tabulka 2 Čerpání MaS – AOPK ČR

Typ akcí/rok	2007	2008	2009	Celkem 2007–2009
Lesní	2 740 000	4 740 000	2 910 000	10 390 000
Nelesní	10 800 000	10 800 000	14 530 000	36 130 000
Voda	4 070 000	3 080 000	4 790 000	11 940 000
Celkem	17 610 000	18 620 000	22 230 000	58 460 000

Graf 2 Čerpání finančních prostředků z podprogramu Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích

Box 2

Obnova tůň Na Plachtě v Králověhradeckém kraji z MaS

Martin Hanousek

Na bývalém vojenském cvičišti, přírodní památce Na Plachtě 2, se vyskytuje 15 druhů obojživelníků a plazů. Zároveň jde o druhově nejbohatší vážkařskou lokalitu v České republice (nalézá se zde 50 ze 72 známých druhů). V roce 2009 byla zařazena na národní seznam evropsky významných lokalit sítě Natura 2000, mimo jiné pro ochranu čolka velkého (*Triturus cristatus*) a vážky jasnoskvrnné (*Leucorrhinia pectoralis*). Jedním z hlavních negativních vlivů ohrožujících chráněné obojživelníky a vážky je zazemňování tůň a jejich zarůstání náletovými dřevinami. Proto byla v roce 2009 v rámci programu Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích obnovena jedna z takto zarostlých a zaniklých tůň. Dřeviny odstranili dobrovolníci v rámci veřejné brigády ke *Dni Země* v dubnu 2009. V rámci akce bylo provedeno vyčištění lokality od odpadů a prohloubení tůň. Při vynaložení minimálních finančních prostředků ve výši 51 548 Kč tak byl vytvořen velmi hodnotný biotop. V dalších letech zde bude prováděn monitoring druhů a v okolí budou obnoveny další podobné tůně.

Zarostlá tůňka, kdysi ideální místo pro čolka velkého (*Triturus cristatus*), před započatím prací (18. dubna 2009)

Stav tůňky v srpnu 2009 – po odstranění organických nánosů

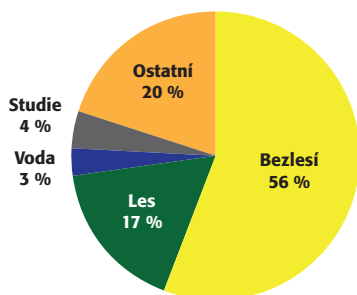
Stav tůňky v říjnu roku 2009

Snímky M. Hanousek

pro podání žádostí se stanoveným termínem pro vyhodnocení a vyzoomnění žadatele 80 dní od ukončení přijímání žádostí v dané výzvě. Pokud nedojde k úplnému rozdělení finančních prostředků v rámci výzvy, může MŽP vypsat další výzvu. Nový podprogram Stanice pro handicapované slouží k podpoře zajištění péče o zraněné a handicapované živočichy a jejich návratu do přírody, péče o trvale handicapované živočichy, kteří jsou určeni k odchovným a osvětovým účelům a k osvětové činnosti ve vztahu k veřejnosti. Sazba pro výpočet příspěvku je 25 000 Kč na pokrytí území jedné obce s rozšířenou působností.

V roce 2009 byly celkové finanční prostředky pro PPK sníženy oproti předcházejícím rokům o 17 %. Rozdělení čerpání v jednotlivých podprogramech bylo:

- Management ZCHÚ 116 120 000 Kč,
- Volná krajina 54 330 000 Kč,
- Stanice pro handicapované 5 150 000 Kč.

Graf 3 Podíl čerpání finančních prostředků z PPK v roce 2009 podle oblastí za AOPK ČR

Graf 4 uvádí celkový přehled čerpání finančních prostředků v jednotlivých letech od roku 1996. Zatímco z tabulky 3 je vidět srovnání čerpání AOPK ČR v posledních třech letech, z grafu 3 je zřejmé, že nejvíce prostředků – 56 % – připadlo v roce 2009

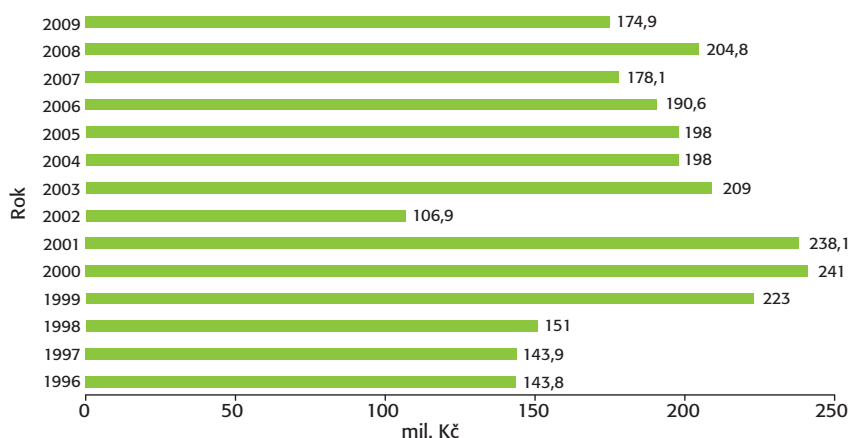
Tabulka 3 Čerpání podprogramu Management ZCHÚ (dříve D) – AOPK ČR

Rok	Vyčerpané finanční prostředky
2007	87 691 000 Kč
2008	99 464 000 Kč
2009	88 797 000 Kč

na opatření vyplývající z plánu péče o ZCHÚ v působnosti AOPK ČR na péči o nelesní ekosystémy. (Příklad realizovaného opatření – pastvy ovce v zvláště chráněných územích je uveden v boxu 3.)

Národní programy na webových stránkách a v publikacích

Již na podzim roku 2008 AOPK ČR spustila webový průvodce po finančních nástrojích péče o přírodu a krajinu, www.dotace.nature.cz. Průvodce je určen především potenciálním žadatelům, tedy hospodářským subjektům v krajině a nevládním organizacím. Lze v něm nalézt pět základních skupin opatření, vztahujících se na bezlesí, les, vodu, osvětu a vzdělávání, výzkum a podkladové materiály. Návštěvníka navede na zjištění konkrétní příčiny, stavu nebo cíle a doporučí mu vhodné opatření. V dalších úrovních se pak zájemce dostane k informacím o územním pokrytí jednotlivých nástrojů, možných žadatelích a k dalším základním informacím o daném zdroji finančních prostředků. Nakonec získá informaci o kontaktech (u většiny programů i na regionální úrovni) a může si stáhnout i vlastní závazné dokumenty pro vybraný program. Zájemce, který se již v dotační politice v ochraně pří-

Graf 4 Čerpání finančních prostředků z Programu péče o krajinu

Box 3

Pastva v PR Jalovcová stráň na území CHKO Bílé Karpaty z programu PPK – Management ZCHÚ

Šárka Němcová

Přírodní rezervace (PR) Jalovcová stráň je jižně exponovaná pastvina v nadmořské výšce asi 650 m, v k.ú. Nedašov ve Zlínském kraji. Jedná se o krajinářsky hodnotné území s výskytem ohrožených druhů rostlin a živočichů. Od roku 2006 je v PR a přilehlých I. zónách zajišťován management pastvou ovce, který se jeví, s ohledem na historický vývoj území a na výskyt společenstev rostlin a živočichů, jako vyhovující. Každoročně zde kolem poloviny dubna probíhá tzv. rotační pastva ovce.

Areál je rozdělen na jednotlivé segmenty, tzv. oplůtky, které jsou v průběhu vegetační sezony vypásány. S ohledem na vysoké aktuální zatížení ovce je první pastevní cyklus ukončen zhruba v polovině června a asi po 4–6 týdnech, tj. od poloviny července, je zahájen druhý pastevní cyklus, který je ukončen v průběhu září. Lokalita není vypásána celá – vždy jsou vytipovány segmenty, které zůstanou bez zásahu, aby na nich mohl proběhnout úplný vývoj určitých ohrožených druhů rostlin či živočichů. Organizačně je pastva zajištěna tak, že jednotlivé části jsou vyploceny síťovým mobilním elektrickým ohradníkem, který je nutné po každém ukončení pastvy v oplůtku odinstalovat. Není tedy nutné ohrazovat celý pastevní areál, ale vždy jeden segment o výměře asi 1–2 ha, který je vypasen zhruba za 5–7 dnů. Tímto způsobem je vyřešen problém průchodnosti a průjezdnosti území po komunikaci.

Je nutné zajistit napájení – asi 1–2 x do týdne je ovce dovážena voda v cisterně. Důležité je i zabránit vstupu zvířat do mokřadů a prameništ – z tohoto důvodu jsou vyploceny pevným dřevěným hrazením. Po ukončení každého pastevního cyklu jsou po konzultaci s pracovníkem správy CHKO zlikvidovány nedopasky, vždy je ale určité procento ponecháno pro dokončení vývoje některých druhů hmyzu. Při sečení nedopasků je pozornost zaměřena především na likvidaci nežádoucích druhů, v tomto případě např. na expanzivní třtinu křovištní.

V roce 2009 se tento způsob pastvy uskutečnil na ploše 31,262 ha, celkové náklady činily 411 274 Kč.

rody orientuje, může přejít přímo do sekce o programech.

AOPK ČR rovněž na přelomu let 2008 a 2009 vydala tištěné průvodce po finančních nástrojích péče o přírodu a krajinu, které byly v počtu několika výtisků zaslány každé obci. Tištěný průvodce obsahuje základní přehled a obdobně jako web je rozdělen do pěti základních skupin opatření.

Základní průvodce vyšel spolu s doprovodným článkem jako příloha v časopise *Veřejná správa* v č. 12/2009.

Na sklonku roku 2009 vydala AOPK ČR sérii pěti brožurek, které by měly napomoci potenciálním žadatelům především při komunikaci s projektanty při realizaci akcí. Vydané brožurky se týkají obnovy rybníků, řešení návštěvnické infrastruktury, obnovy historických zahrad a parků, zeleně v urbanizované krajině a realizace skladebných částí ÚSES. V následujících letech předpokládáme vydání dalších tematicky zaměřených brožur.

Autoři pracují na ředitelství AOPK ČR, odbor péče o krajinu

Pohled na pastvinu v PR Jalovcová stráň

Pastva ovce v PR Jalovcová stráň

Foto Š. Němcová

SUMMARY

Fišer B., Kostečka P. & Klápště J.: National Subvention Programmes/Subsidiary Schemes of the Ministry of the Environment of the Czech Republic in Nature Conservation and Landscape Protection in 2009

In line with the document "Improving and optimising national subvention programmes/subsidiary schemes in nature conservation and landscape protection", which was approved by the Ministry of the Environment of the Czech Republic (MoE) in mid-2008, two national subsidiary schemes, namely the Urban Area Management Programme and the Programme for the Stabilization of the Forests in the Jizera Mts. and Mt. Ještěd, were discontinued by the MoE. Receiving applications for subsidiary support from the River System Restoration Programme was stopped in 2009 and only proposals which had been received before will be implemented in upcoming years. In relation to floods which affected the Ústí, South

Bohemian, Olomouc and South Moravian Regions in 2009, within the River System Restoration Programme, the new sub-programme entitled Support of the Ministry of the Environment of the Czech Republic in Restoration of the Areas Suffering from Floods in 2009 was prepared at the end of 2009. The sub-programme was launched in the first quarter of 2010. In July 2009 the MoE launched a new subsidiary scheme, the Landscape Natural Function Restoration Programme and allocated 34.17 million CZK (1.3 million euros) for it in 2009. The sub-programme State Property Management in the Czech Republic's Specially Protected Areas has been continuing almost unchanged with 94.3 million CZK (3.7 million euros) in 2009 as well as the Landscape Management Programme, having 175 million CZK (6.9 million euros) available for applicants at the same period. In autumn 2008, the Agency for Nature Conservation and Landscape Protection of the Czech Republic launched a web guide aiming at financial instruments in nature conservation and landscape protection (www.dotace.nature.cz). Consequently, printed information materials on the above topic have been produced.